

AANVULLING OP ENIGE BEDEVAARTSPIJPEN

door Jos Engelen

Zoals we al in PKN 40 hebben gezien, verspreidde de verering van de H. Quirinus zich vanuit Neuss over het gehele Rijnland. Deze verering betrof de H. Quirinus als de Romeinse soldaat-martelaar, en de gevonden pijpefragmenten (N. Augustin en F. Tijmstra) schreven we, weliswaar als these, toe aan deze heilige.

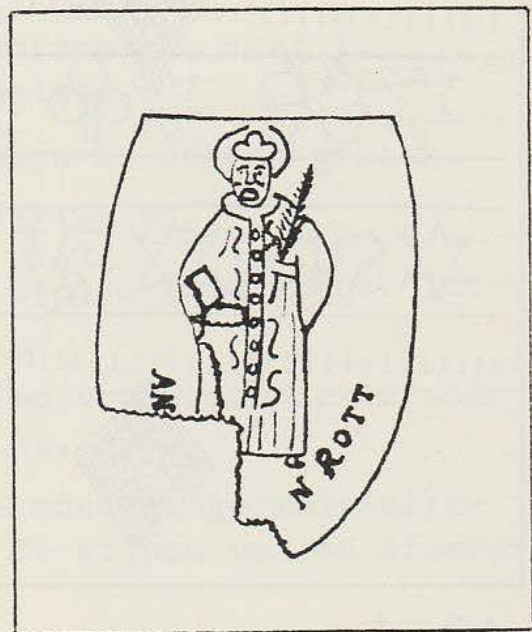
Recente ontdekkingen van nieuwe bedevaartplaatsen en nader onderzoek leverde een aantal verrassende ontdekkingen op: beide pijpefragmenten, evenals de hieronder beschreven pijpen, dienen toegekend te worden aan een van de andere acht bekende heiligen met de naam Quirinus. Het betreft hier de H. Quirinus uit het Rijnland, priester en vicaris-generaal van Nicasius, bisschop van het bisdom Rouen in N.W.-Frankrijk. Samen met deze Nicasius was hij vanuit Rome naar Gallië gekomen om de bevolking te kerstenen. Hij preekte vooral in de streek van Vexin tussen Parijs en Le Havre en werd in Ecos gemarteld en gedood rond het jaar 300. Zijn lichaam werd begraven in Gasny, vlakbij Rouen. Daar ontstond zijn verering vooral door zieken, die hem aanriepen om zijn moed en standvastigheid.

Tijdens de Franse revolutie in 1789 werd zijn lichaam, opdat het niet onteerd zou worden, overgebracht naar Malmedy in België, waar het zich nu nog bevindt en waar de H. Quirinus vooral wordt aangeroepen tegen zenuwziekten en rheuma.

Tal van plaatsen namen de verering van deze heilige over. Zo ook Rott, een klein plaatsje ca. 15 km ten zuiden van Aken. Een van de ons bekende fragmenten vertoonde een afbeelding van een heilige, vergezeld van enkele letters.

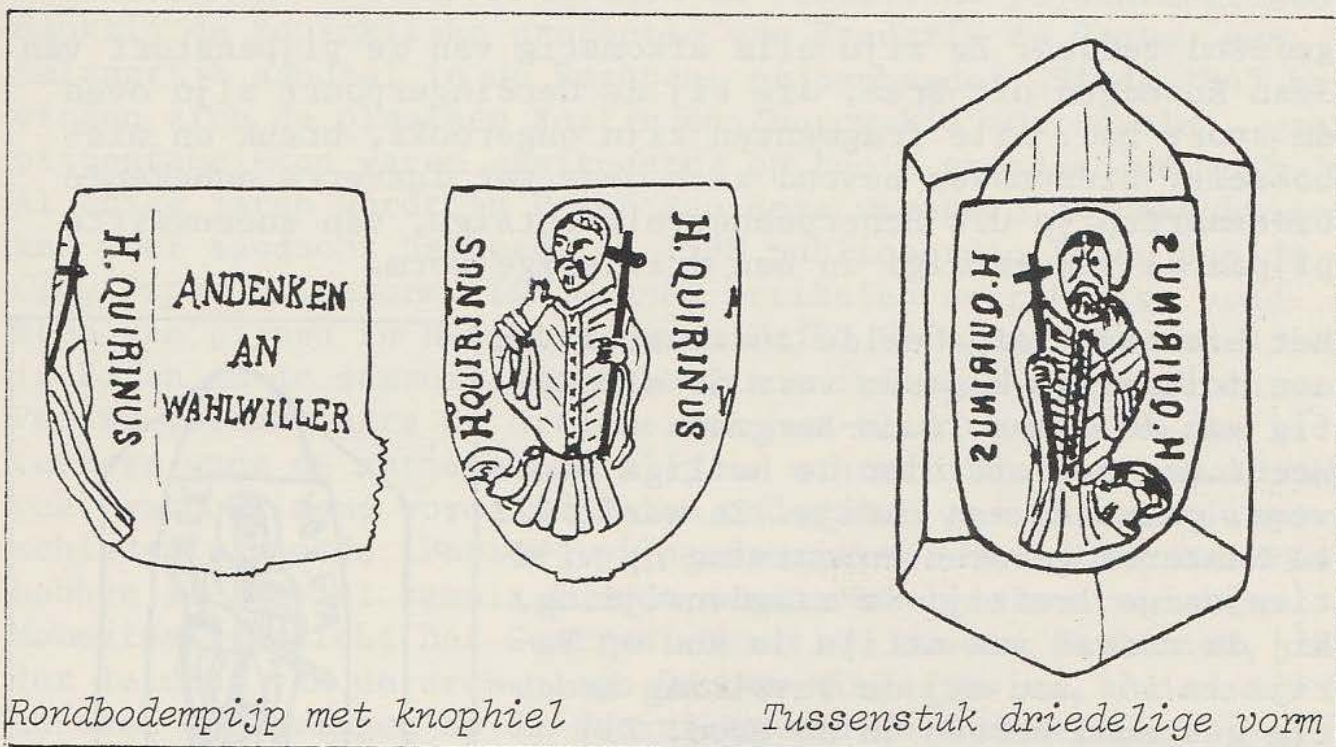
Een eerste reconstructie leverde de veronderstelling op, dat het ging om de H. Judas Thaddeus met als tekst AN HEISTERBACHERROTT, hetgeen volstrekt foutief bleek te zijn. Het betreft hier toch de H. Quirinus met de martelaarspalm en de tekst: ANDENKEN AN ROTT.

Vanuit Rott kwam de verering aan het begin van deze eeuw ook in Wahlwiller in Zuid-Limburg terecht, waar in 1939 ook een reliëf werd verworven.

Toen in mei 1989 de oven van de firma Trumm-Bergmans in Weert werd verplaatst naar zijn definitieve locatie, vonden we in de onmiddellijke omgeving van de oven tal van ongerookte pijpfragmenten - waarover in de toekomst een aparte publicatie zal verschijnen - en daarbij de hieronder afgebeelde bedevaartpijp uit Wahlwiller, vervaardigd in een driedelige vorm.

Op het eerste gezicht lijkt dit niets bijzonders, behalve het feit dat wederom een nieuwe loot is toegevoegd aan de al rijk gevulde bedevaartpijpenstam, maar een confrontatie van deze pijp met de driedelige koperen vorm van Trumm-Bergmans van Pietersrade (zie PKN 41, p. 9) leverde het verrassende gegeven op, dat het tussenstuk van deze vorm ook gebruikt is voor de fabricage van de pijp uit Wahlwiller, zodat ook deze bodemvondst met zekerheid toegeschreven kan worden aan de firma Trumm-Bergmans uit Weert.

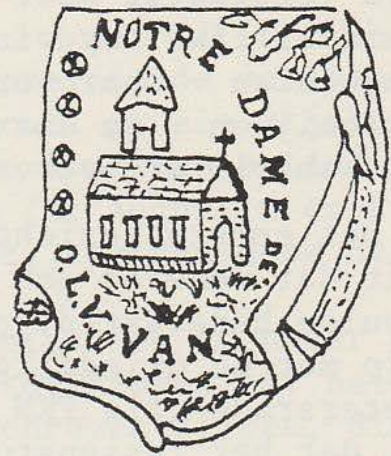

Rondbodempijp met knopiel

Tussenstuk driedelige vorm

Overigens blijkt Pietersrade waar we twee jaar naar gezocht hebben een voorstadje te zijn van Kerkrade, een tegenwoordige parochie in Chevremont, een deel van Kerkrade. Zou de afbeelding aan de voet van Quirinus misschien de havik kunnen zijn, die hoort bij de H. Quirinus (2e eeuw, martelaar te Rome)? Deze havik weigerde de uitgerukte tong van de heilige op te eten.

Dan moeten we nu nog even terugkomen op Scherpenheuvel/Montai-gu. (Zie PKN X, 39) Het hierna getoonde fragment werd samen met een groot aantal andere pijpfragmenten in 1990 gevonden in de stadswal van Bree, waar ze als versteviging van de grond

Driedelige vorm J. Knoedgen, Bree, Belgisch Limburg

gediend hadden. Ze zijn alle afkomstig van de pijpenstort van Jean Knoedgen uit Bree, die bij de Gerdingerpoort zijn oven en stort had. Alle fragmenten zijn ongerookt, breuk en misbaksels. Hiertussen bevond zich deze tot dusverre onbekende bedevaartspijp uit Scherpenheuvel/Montaigu, van sneeuw witte pijpaaarde vervaardigd in een driedelige vorm.

Het hiernaast afgebeelde tussenstuk van een driedelige koperen vorm is afkomstig van de firma Trumm-Bergmans te Weert. Het betreft hier de heilige Geneveva, patrones van Parijs. Ze werd † 422 te Nanterre geboren en ontving op vijftienjarige leeftijd de maagdenwijding. Bij de aanval van Attila de Hun op Parijs in 451 zou zij de bevolking krachtig gesteund hebben in de nood. Zij stierf in 512; feestdag 3 januari. Zij wordt meestal afgebeeld met in haar hand een boek en een brandende kaars. (Als symbool: toen deze eens uitwaaide op straat, ontvlamde ze vanzelf weer in de handen van Geneveva.) Zij wordt in Holset bij Vaals aangeropen bij oogklachten. Tal van wonderbaarlijke genezingen staan opgetekend in een kroniek van het St.-Lambertuskerkje te Holset. Wekelijkse bedevaarten vonden vooral plaats uit de omgeving van Aken.

JA.B.O.

Tussenstuk van een driedelige vorm